

Pratarmė

2024 m. gegužės 24–25 d. VU Filosofijos fakultete vyko antroji tarptautinė konferencija „Logika ir filosofija: istoriniai ir šiuolaikiniai tyrimai“. Joje dalyvavo keturiolika pranešėjų iš devynių valstybių. Kviestinius pranešimus skaitė Sara Uckelman (Daramo universitetas), Iryna Khomenko (Kyjivo universitetas), Grahamas Priestas (Niujorko miesto universitetas) ir Timothy Williamsonas (Oksfordo universitetas). Šiame *Problemy Priede* publikuojami šeši konferencijoje skaitytų pranešimų pagrindu parengti tekstai, interviu su Grahamu Priestu bei Arturo Normano Prioro teksto „Laikas ir determinizmas“ vertimas į lietuvių kalbą.

Priedą pradeda Grahamo Priesto ir Timothy Williamsono diskusija apie sąryšį tarp logikos, pagrįstumo ir tikrovės. Diskusijos atspirties tašku tapo Williamsono straipsnis „Ar logika yra apie pagrįstumą?“¹, kuris kol kas dar rengiamas spaudai, tačiau skaitytojas jau gali su juo susipažinti prieš skaitydamas pačią diskusiją. Kaip diskusijos kaltininkas, pasiūlęs dviem profesoriams šia tema pakalbėti Vilniuje, turiu prisipažinti, kad tikėjausi gilesnio nesutarimo. Vis dėlto nesutarimų esama, o kokie jie, tepaaiškėja skaitant pačią diskusiją. Nesutarimų identifikavimas laikytinas savotišku progresu, o filosofijoje – svarbiu pirmu žingsniu tiesos link. Labai džiugu, kad ši diskusija įvyko VU Filosofijos fakultete ir kad *Problemy* žurnalas sutiko paskirti šių metų *Priedą* geriausiems konferencijos rezultatais, taigi ir minėtai diskusijai, publikuoti.

Priede pristatomi straipsniai gerai atspindi platų konferencijoje skaitytų pranešimų temų spektrą. Wolfgango Lenzeno straipsnis skirtas logikos istorijai – jame aptariama jungčių logika Viduramžiais. Nūdienei problematikai skirti Xianrui Liu ir Monikos Morkūnaitės straipsniai yra tematiškai artimi, bet taiko skirtingas prieigas. Xianrui Liu straipsnyje nagrinėjamas loginis būtinumas ir aptariamos teorijos apie jo prigimtį, o Monika Morkūnaitė savo straipsnyje gina modalizmą – nuostatą, kad būtinumas ir galimumas yra baziniai, taigi neredukuojami. Paskutiniame *Priedo* straipsnyje Alexandre Cremersas ir Julija Kalvelytė, remdamiesi empirinių eksperimentų rezultatais, analizuoja neapibrėžtų kvantorinių sakinių semantiką.

Už finansinę paramą šiai konferencijai dėkojame VU Filosofijos institutui bei Baltijos ir Amerikos laisvės fondui. Nuoširdžiai dėkoju konferencijos organizacinio komiteto nariams Jonui Dagiui, Mindaugui Gilaičiui, Živilei Pabijutaitei ir Monikai Morkūnaitei, reikšmingai prisidėjusiems taip pat ir rengiant šį leidinį.

Sudarytojas Pranciškus Gričius,
Šv. Hildos koledžas, Oksfordas

¹ Williamson, T. (*būs.*). Is Logic about Validity? In: *Oxford Handbook of the Philosophy of Logic*, eds. E. Brendel et al., Oxford: OUP. Straipsnis prieinamas internetu: <https://www.philosophy.ox.ac.uk/files/logicvaliditypdf>.